

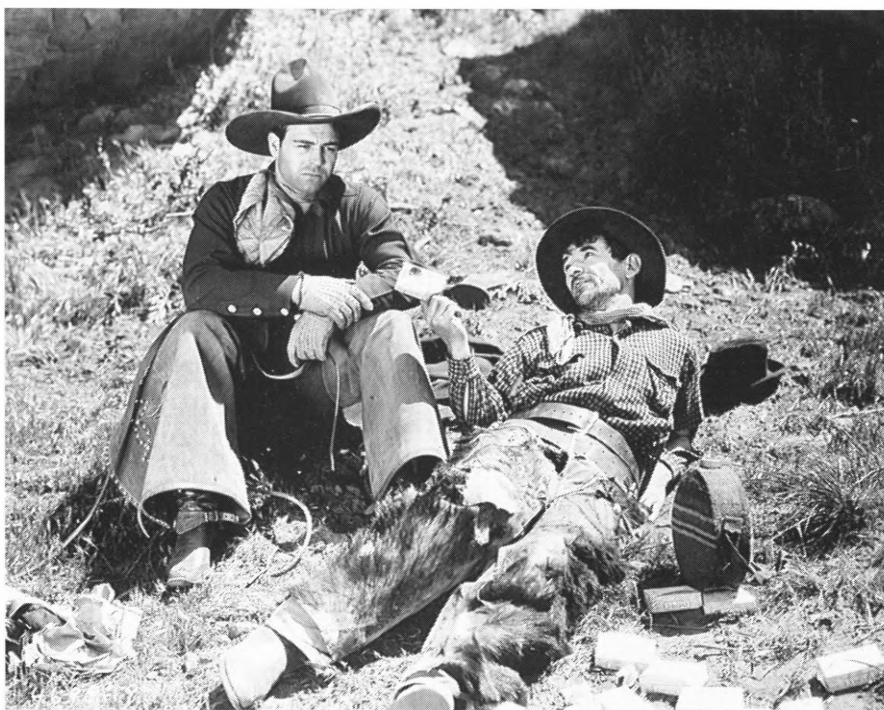
DEN 13. STUMFILMFESTIVAL I PORDENONE, 8.-15. OKTOBER 1994

Det er godt at vende samtiden ryggen og deltage i højmessen for stumfilm i Pordenone, *Il Giornate del Cinema Muto* fandt første gang sted i september 1982, hvor en lille gruppe italienske filmfanatikere samledes for at se Max Linder-film. Men stumfilmentusiasmen i Pordenone blev skabt nogle år før; efter det store jordskælv i 1978, som ramte byen hårdt, var der en lokal filmsamler, der arrangerede gratis forevisninger af gamle farcer. Og heraf voksede festivalen, som i dag har gjort Pordenone til valfartssted for stumfilmselskere. I én uge i det begyndende efterår samler festivalen forskere, arkivfolk, samlere og almindelige entusiaster i denne ellers påfaldende kedelige norditalienske industriby.

Hele ugen igennem spilles der stumfilm fra tidlig morgen til sen nat. Det hele foregår i den rummelige, men forblæste Cinema Verdi, så man kan se det hele, hvis man ellers kan magte de 12 timers daglige forevisninger. Alle filmene har musikledsagelse – som oftest på klaver med forskellige suveræne akkompagnatører, så filmene kan komme til deres ret og blive set, som de er skabt til at blive set.

Pordenone har gennem en årække sat dagsordenen for den filmhistoriske forskning. Her blev i 1989 russiske film fra før oktober-revolutionen vist for første gang i 70 år, og en fuldstændig ukendt filmkultur blev åbenbaret. Her er også nogle af Hollywoods store mestre, William C. De Mille, Rex Ingram og Frank Borzage, kommet til ære og værdighed igen. Genopdagelserne understøttes af bogudgivelser og det fornemme tidsskrift *Griffithiana*, som er på både italiensk og engelsk.

Indisk stumfilm var det ene store programpunkt i år, ledsaget af traditionel indisk musik, arrangeret til formålet. Det andet var de mindre kendte amerikanske komikere såsom Harold Lloyds bror, Gaylord Lloyd, Edward Everett Horton og (den store opdagelse) den ærkejødiske Max Davidson. Hertil kom de tidligst bevarede Pathé-film (42 stk. vist på stribe), en række film af den oversete melodramainstruktør, Monta Bell, tidlige William Wyler-film og nyrestaurerede film fra især

Herover: Fra William Wylers 'Straight Shootin' (27) med Garry O'Dell og Ted Wells.

italienske arkiver (bl.a. en *Pinocchio* fra 1912).

Festivalen byder også altid på nogle særlige events, som f.eks. film ledsaget af fuldt orkester. Dét manglede i år, men til gengæld optrådte det amerikanske tremands Alloy Orchestra (i samarbejde med Telluride-festivalen), der spillede brusende avantgardeperkussionsmusik til Paul Fejos' *Lonesome* (1928). John Cale, der virkede totalt udbændt, underlagde Tod Brownings ubehagelige komedielodrama *The Unknown* (1927) med ligegyldige synthesizer-sus.

Men festivalens største overraskelse var en William Wyler-film, som blev en næsten religiøs oplevelse for os begge. Ikke fordi Wylers tidlige westerns, med repræsentative titler *Hard Fists* (1927) og *Thunder Riders* (1928), gennemgående var noget særligt, blot rappere i action end forventet. Hans filmatisering af Peter Bernards Keynes *Three Godfathers* under titlen *Hell's Heroes* (1929) er kun een af fem udgaver af denne historie (John Ford har lavet to). Wylers film er en uhørt gribende religiøs westernlignelse, hvor tre gunglingers forløses i ædel opofrelse for

et hittebarn. Den sidste overlevende, den forhærdede Charles Bickford, drikker vand fra en forgiftet sø for at nå frem til lillebyen New Jerusalem, hvor barnet hører hjemme. Men dér er alle samlet i kirken, for det er julenat. Præsten siger til koret, at de skal synge Holy Night – Glade Jul. Og da holdt pianiste op med at spille, og ud af biografens mørke tonede blidt lyden af englestemmer. Et kor havde sneget sig ind og havde fordelt sig i sidebalkonerne i Cinema Verdi; og da Bickford fik slæbt sig ind ad kirkedøren, brusede det frem fra begge balkoner: 'Fryd dig hver sjæl han har frelst!' – Og forbryderen giver barnet fra sig, lukker sine øjne og dør. The End.

Ikke et øje var tørt og næppe nogen fremtids juleglæde kan leve op til den patos. Se det er den slags indtryk, det er værd at rejse efter. Dette resulterede i en veritabel strid om æstetisk etik, idet selveste historikeren William Everson (ham med *The Western*) fandt indfaldet ganske usmageligt i sin imitation af tonefilm. Han fik nu ikke meget meget hold. Der var rørt ved dybe følelser.

Carl Nørsted og Casper Tybjerg